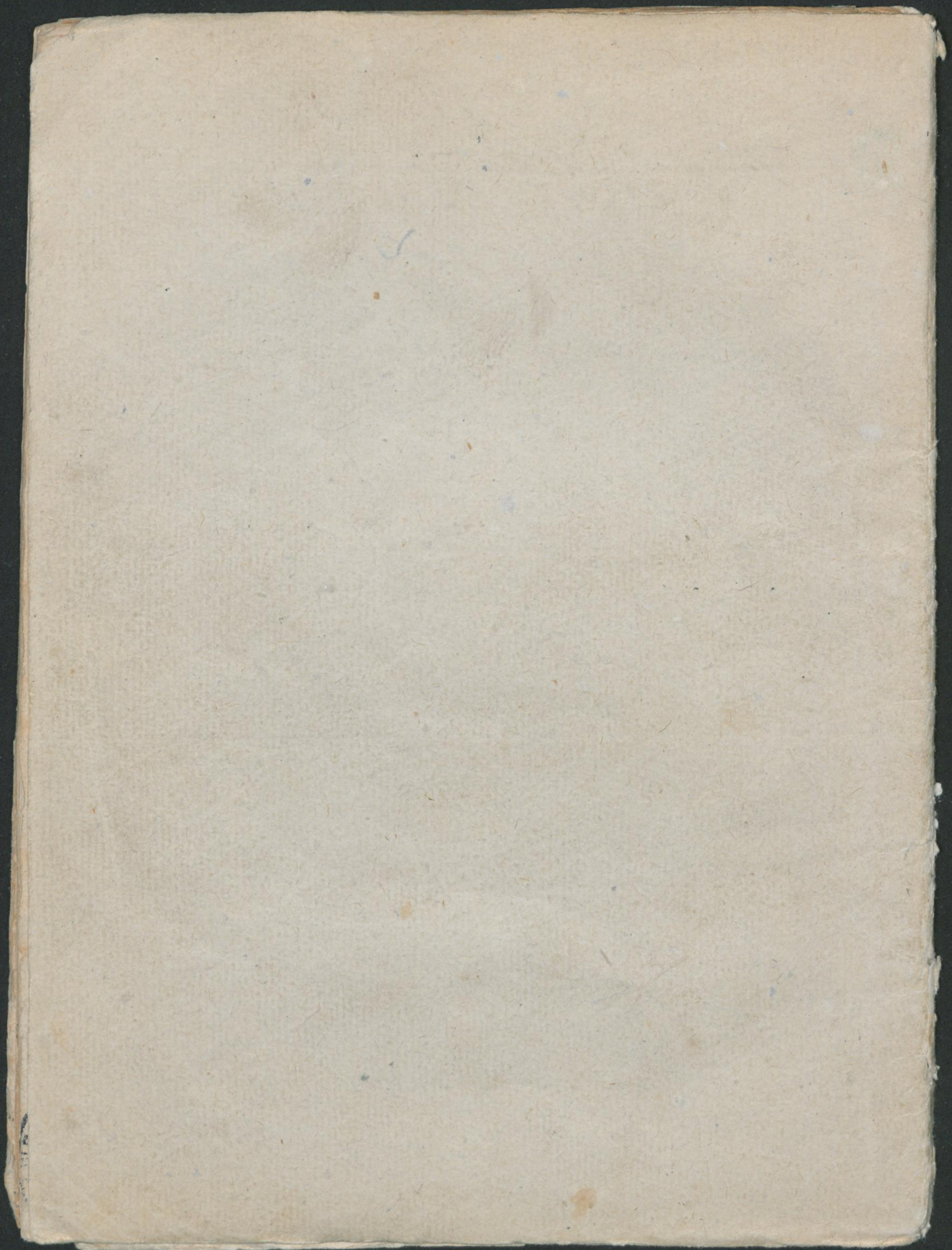
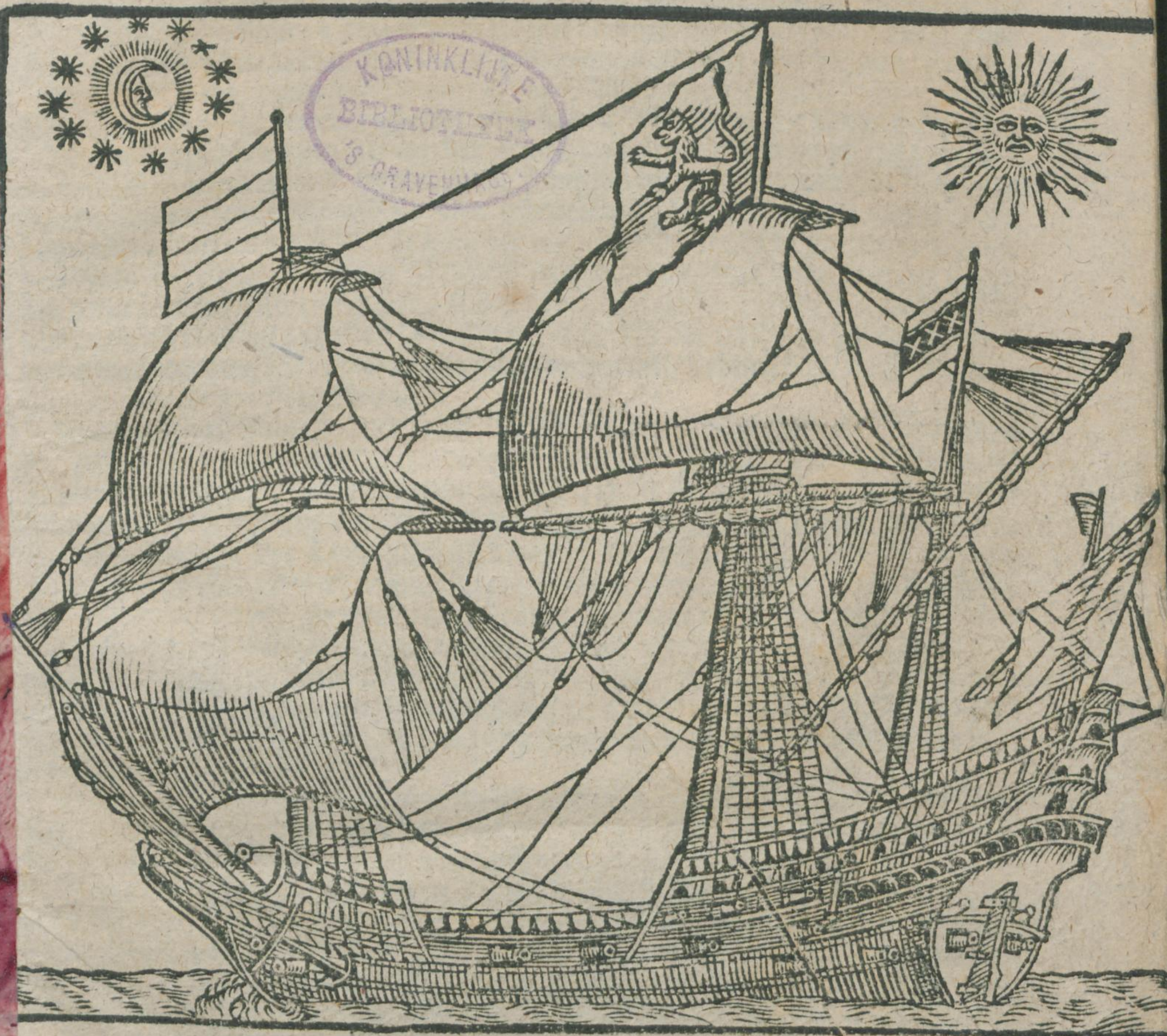

VVaerachtigh verhael van-de machtighe Scheeps Armade/ toegherust byde moghende E. Heeren Staten Generael der vereenighde Neder-landtsche Provintien/ tot afbreucke des Koninghs van Spaengien/ onder het ghebiet en gheleyde van Ioncker Pieter vander Does/ als Generael der selver:

Wat by den selvighen bestaen ende uytghevoert is so op Eylanden Steden Casteelen als Schepen/ ende den Buyt aldaer becomen vande gheheele Voyagie: Midtsgaders al tghene de Armade op Zee op de heen ende weer reyse is bejeghent/ vanden 28 Mey 1599. tot den 6. Meert 1600. Alles ghetrouwelick beschreven door Ellert de jonghe, Capiteyn van d'Artillerie vande voorghemelde Armade.

t'Amsterdam by Herman de Buck/ voor Hans Matthijsz. Boeckvercooper/ op't Water.

Waerachtigh verhael/

vande machtighe Armade / toegherust byde E. mogende Heeren/de generale Staten der vereenighde Nederlandtsche Provintien/ tot afbreucke des Koninghs van Spaengien/etc.

DEn 28. Mey / Anno 1599. is d'Armade tseijl ghegaen upt Zeelandt / sterck wesende 73. schepen / onsen cours nemende duer die hoofden / die wint hebbende oost noordt oost.

Den 29. dito/ghepasseert Calis/ hebbende een ooste windt met klaer weder/hebben teghen den avont stilte ghekreghen/ met eenen zuydelijcke wint / is den Heer Generael onder Swartenes gezeijlt/ ende aldaer het ancker gheset / eñ is hem also die gemeene Vlote gevolght.

Den 30. dito wederom het ancker onder Swartenes ghelicht/ eñ tseyl gegaen met eenen n.n.w. windt / houdende die hooghte om Enghelandt aen boordt te houden/ eñ ontrent middagh Bevesier ghepasseert / den wint o.n.o. onsen coers nemende w.z.w. aen/doch deur doncker weer/twelcke was opcommende/heeft den Heer Generael west aengheloopen / om te beter Enghelandt met het doncker weer int ghesichte te houden. Maer het is den ganschen dagh doncker ghebleven: doch tsavonts ghesien Goutstaert/ ende also den nacht op handen quam/ midtsdien wy voor Pleymuyden moesten vertoeven/ hebben dien nacht by ghehouwen mette gantsche Armade.

Den 1. Junij/ smorghens vroech / wederom nae de wal ghewent / ende zijn smorghens te 6. uren / ghecomen voor Pleymuyden, heeft den Heer Generael aldaer een weynigh vertoeft / ende heeft een jacht een stuck inghesonden om te vernemen ofter eenighe van onse schepen waren aldaer gearriveert / midtsdien ettelijcke schepen upt Texel ghesejlt waren / die wy meenden in Pleymuyden gheloopen te zijn: maer niemandt ghevonden hebbende / zijn ontrent middagh van Pleymouth tseijl ghegaen / onsen cours nemende z z.w. eñ hebben tsavonts een bylegghet ghekreghen van een zuyden wint/zijn w.z.w. aengeloopen / met alsulcken donckeren weer/datmen nauwelicks een schip lengte sien kondẽ/ hebben also teijckenen ghedaen/ somtijdts met musquetten schietende/ eñ somtijdts met een steenstuck/ om also een teecken te doen / om niet vã malcanderen te versteecken ende te verdwalen.

Den 2. dito stilte hebbende met doncker weer / ende teghen den avondt klaer weer ghewordenzijnde / zijn wederom al te samen by malkanderen ghecomen/ onsen coers nemende z.z.w. die wint hebbende oost noordt oost.

Den 3. dito noch ghehadt een o.n.o. wint / doch hebben zeer lancksaem ghezeylt/somtijdts op de ly/ende somtijts aende wint liggen wachtende/ midtsdien ettelijcke schepen zeer qualick beseijlt waren/ ende nu al tsamẽ by elckander wesende/heeft den Heer Generael zijn coers gheset z.z.w. aen / is hem also die gansche Armade ghevolght/ende gekregen snachts een byleggher vã een z.w. wint.

Den 4. dito/ heeft den Heer Generael twee vlagghen boven elckanderen ghesett/eñ twee schoten ghescho ten/ wesende een teecken van die Capiteynen int ge-

nerael mette stuerluyden aen boort te willen hebben / om met die selve correspõdentie te houden. Hebben alsoo die jachten ende Boots-ghemandt / ende den Heer Generael datelick aen boort gheroept / om zijn intentie ende meeninghen te verstaen / wesende doen Heyssant ghepasseert tien mylen nae onse gissinge / hebbende een z.w. windt ende hebben z.z.o. aengheloopen ende tsavonts een z.o wint ghekreghen hebbende, hebbent mette gantsche Armade ghewent, onsen cours nemende zuydt zuydt west aen.

Den 5. ende den 6. dito ghehadt stil weder / met groote curserende donderen / hebben doen die hooghte ghenomen van 47. graden.

Den 7. dito ghehadt een westen wint / hebbent wederom mette gantsche Armade ghewent / onsen cours nemende z.z.w. ende die wint noordelick / zijn z.w. aengheloopen / doch zeer lancksaem: want ettelijcke vande Armade waren soo verre beaftert / datmen die nauwelicks sien konde / waren daer over veroorsaeckt die selve inne te wachten / is doen ter tijt byden Heer Generael ordre ghestelt op het uytdeelen vande spyse / dat elck 6. mannen souden s'daeghs versterckt worden met vijf pont hart broodt.

Den 8 dito noch ghehadt een weste windt hebben noch onsen cours ghenomen z.z.w. aen / ende ontrent die middagh die wint ghescherpt wesende / hebbent wederom mette gantsche Armade ghewent / ende tsavonts die wint wederom west wesende / hebben moeten pars van zeel voeren.

Den 9. dito ghesien het landt van Galissen / hebbende doen een n. w wint / zijnde z.w. aengheloopen / ende hebben te drie uren nae de middagh gewent met de gantsche Armade / ende ontrent drie uren in zee gheloopen hebbende / hebben wederom mette Armade ghewent nae het landt ende te laech wesende totte Corongie heeft den Heer Generael Jonckér Pieter vander Does / mette gansche Armade aen zee ghewent.

Den 10 dito wederom nae de wal ghewent / hebbende een z.w. te wint / ende tsavonts wederom een n.n.w. windt ghekreghen hebbende / hebben west aengheloopen / niet veere vant landt wesende.

Den 11. dito smorgens seer vroech wederom nade Wal ghewent / ende onder tlandt gecomen zijnde / eñ siende dat wy te hoogh totte Croongie waren / hebben W.z.w. met een o.n.ooste wint aengheloopen / ende zijn ontrent middagh ghecomen voor de Croongie / alwaer ghecomen zijnde / ende een weynigh verwacht hebbende / hebben noch drie van onse schepen vernomen / als te weten / het groote schip / daer Cornelis Claesz. Capiteyn op was met Capiteyn Anthonis Ianfz. met een jacht / twelck was het jacht van Cornelis Claesz. Aldus noch ligghen wachtende / hebben alle preparatie ghemaeckt / ende ontrent een ure die seylen voortghestaghen / ende zijn ingheloopen / ende hebben die anckers ghelijckelick voor de stadt neder gheset verre binnen schoots / die vande Croongie hebben altemet een schuet met grof geschut geschoten. De schepẽ hier dus periculoos liggende / eñ geen remedie siende om tvolck tot haren gelieven aent landt te krygẽ / hebben ontrent tsavonts te 5. uren haer anckers beginnen te lichten. Die vande stadt dit siende / hebben doen zeer vreeselick beginnen te schieten / maer hebben niemanden ghequetst. De anckers nu ghelicht wesende / is de schepen sulcken stilte overghecomen / dat de schepen groot perijckel ontstonden / want die vande stadt schoten allso gheweldigh van alle canten / hoe wel zy niemãdt en geraeckte / eñ die schepen waren deur de stilte ongheманiert / so datter grooten arbeyt ghedaen worden om die schepen vande wal te houden / ende daer worden oock soo

gheweldigh

gheweldigh uyt de Stadt geschotē/datter in corten tijdt over die twee hondert
ende dertigh schoten gheschoten worde/ doch niemandt gheraeckt/ hoe wel het
scheen onmoghelick te wesen/want die schepen waren met de stilte soo dicht on-
der die stadt ghedreven/datmen daer wel met een musquet in gheschoten souden
hebben: was oock den Heer Generael Joncker Pieter vander Does soo nae die
stadt gedreven/dat Capiteijn Rem Everts met zijn Jacht/ ende Broer Janssen
met zijn Sloep/ hem mosten assisteren/ zijn also ten laetsten na groot perykel eñ
arbeyt in Zee geraeckt.

Den 12. dito smorgens een weynigh buytē die wal wesende/hebbē voor stilte
gedreven.

Den 13. dito smorgens ten 9. uren gecomē onder Capo de Finisterre, hebbēde
een n.ooste wint

Den 14. dito een vaer weer gecregen hebbende upten Noorden/ hebbē zuyen/
ende zuyden ten oosten aengelopen/ende het vaerweer noch aenhoudēde / hebbē
tsavondts alle die seylen ingenomen/ende hebbent voor top eñ takel latē dryvē.

Den 15. dito het vaerweer wat gebetert wesende/hebben beginnen seylen te
maken / onsen coers doende z.o aen/hebbende noch een noorden windt hebben
ontrent negen uren voor de middagh ghesien die Caep te Rocxent/zijn gelijcke-
lijck na de Wal geloopen/niet anders wetende dan eē aenval te doē op Lisbona:
Maer hebben tsavondts met de gantsche Armade gewent een tijdt langh/doch
onsen sin veranderende/hebben onsen coers geset z.z.w.

Den 16. dito smorgens gehadt een Noorden wint / hebben onsen coers ghe-
nomen z.z.w. ende ontrent ooster Son/heeft den Admirael Jan Garbrantsz. een
vlagge achter op geset/ begeerende eenighe Jachts vande geene die onder hem
beschēdē waeren aenboort te hebben: maer daer zijn geē Jachtē hem aenboort
geroept: maer hebbent alle generalijcken opte ly geworpen.

Den 17 dito ghehadt een weste wint/hebben al z.z w. aengheloopen/ontrent
dē avont isser uyt onse vloote vernomē eē vreēt schip/hebbende by hem een berck
met dry besaēs/isser terstondt duer last vanden General vier vande beste beseyl-
ste schepen na geseylt/eñ hebbē hē achterhaelt/eñ bydē Heer Generael gebracht/
eñ eē tijdt lang met malkādeR gesprokē hebbēde/zijn met vrientschap van mal-
kanderē gescheyē/want het was eē Engelsmā. Op dese tijdt is capiteijn Cater
van ons geraeckt midts dien die vloote snachts wende.

Dē 18. dito voor stilte dryvēde/heeft dē Heer General zijn gewoonlick teeckē
gedaen begeerende alle die Capiteynen int generael/om met haer corresp̄oden-
tie te houden / aenboort te hebben.

Dē 19 dito noch stilte hebbēde met zuydelicke wint/isser byden H. Generael
Joncker Pieter vander Does/ordre gestelt/om die soldatē (eenigh landt gena-
kende) te doen landen.

Den 20. dito ghehadt stilte ende hebben onsen cours ghenomen z.z w. aen.

Den 21.22 dito/gehadt een doorgaende wint/ onsen cours genomen z.z.w.
Is doen ter tijdt byden Heer Generael der ganscher Armade / Joncker Pieter
Verdoes eenen jegelijcken gheadverteert / hun in alles te draghen nae den Ar-
tijckel brief/eñ sonderlinghe nae het xlj. ende xlij. artijckel / twelck aldus luydt.

NOTA.

Zo wie sonder merckelicke oorsaecke eñ die den Officier te kennen gegevē te
hebben/sal breken uyt zijn ordre ofte ghelidt daer inne hy is ghestelt / ofte oock
die eenighe vlucht maeckt in eenighen slagh oft aenval / het zy van Steden

 ofte

ofte blecken/sal opter daet van een yegelijcken moghen doot gheslagen worden. Ende ontcomen zijnde/ende gevangen als schelm verclaert/ende aen lijf eñ leven (sonder eenige genade) ghestraft worden.

Niemandt ghesett zijnde tot bescherminghe van eenighe fortressen/schansen/of trenceen: tzy Capiteyn of Soldaet/te water of te lande/ sal die selfde ten uptersten toe defenderen met woorden/wercken/niet doē waer duer hy die selfde soude periclitëren of verlooré worden / op pene van metter doot (sonder eenige ghenade) ghestraft te worden,

Niemandt en moeste hem oot tot plunderen begeven/sonder voorgaende last ende consent / op pene van metter doodt ghestraft te worden.

Hier by voegende/dat hem niemandt en vervoordere eenighe vrouwen persoonen oneerlijck te handelen of te vercrachten: op pene van metter doot gestraft te worden.

Worden oock byden Heer gheneral der gantscher Armade Joncker Pieter vander Does expressselijck verboden/dat niemandt eenighe vrouwen oft kinderen/die opt feyt van wapenen niet ghevonden waren die haer mochte versteken hebben/omme te brenghen: op pene van metter doot gestraft te worden.

Den Heer generael deser Armade/heeft nae rype deliberatie met die Krijghsraedt gehoudē eñ by advyse vande selfde geordineert/om beter die Matrossen eñ Soldaten te couragieren ende moet te gheven/ ende om andere respecten wille: Dat soo wat persoonen gevanghen ghecregen worden daer van is comende een merckelijck rantsoen den thiendepart sal comen tot de Vloote/ ende sal die reste ghenieten/ die ghene die hem bekomen heeft.

Dat ooc/so wanneermē het upterste Casteel wil aenvallen/salmē aē het landt een wimpel op een spitse laten wapen/ende soo lange die wimpel wapt / salmen ophouden upt die schepen 't Casteel te beschieten.

Desghelijcke teecken salder aende stadts zyde ghedaen worden/alsment niet hebben en willen/ datmen meer op die stadt schiete.

Den 23. dito gehadt een duergaende Noordē wint / hebben noch onsen coers ghenomen Z.Z.W. aen/ ende hebben doen een Jacht voor upt ghesonden / om tlandt te bekennen: want ons vermoeden was niet verre vant landt te wesen: maer het is tegen den avondt wederom by ons gecomen.

Den 24. dito noch ghehadt een duergaende Noorden windt / hebben noch al Z.Z.W. aengeloopen/hebben doen dry Jachten voor upt gesonden om landt te bekennen ontrent Z.O. ter Zon/heeft dē Vice-admirael vande roode vlagghe/ een vlagge achter op geset/ begeerende ettelijcke Capiteynē aenboort te hebben/ die welcke hem aenboort gecomen zijn/ ende tsavonts ontrent ses uren / hebben wy het landt gesien/hebben alsoo die halsen toe geset/ende O.Z.O. aengeloopen.

Den 25. dito smorgēs zeer vroech geweest dicht onder Lanserotte, hebben onsen coers genomen Z. W. te West aen/ende hebben tsavondts gesien het eylandt van groot Canarien/ ende hebben met de gantsche Armade diē nacht onder het eylandt byghehouden.

Den 26. dito smorgens vroech geweest dicht onder het eylandt/ hebben ghelucklijck na de wal geloopen/ende onder wylen alle preparatie ghemaeckt om 'tvolck te debarquerē. Het landt eñ het Casteel nu nakende/hoe wel wy genoech buyten schoots waren/ hebben beginnen te schieten: maer hebben op haer schieten niet gheacht. Zijn so dicht onder het Casteel gheseijlt/datmen met een Mosquet daer op conde schieten.

Die

Die vyandt hadde onder het Casteel drie schepen leggẽ/vã welcke het groot-
ste vande onse inde grondt wirdt gheschoten.
Die van het Casteel hebben seer fel gheschoten/ende daer worde oock zeer ge-
weldigh upt de schepen gheschoten/ ende voornamelick upt den Generael ende
het groote schip/ende daer worden oock geweldigh upt die andere schepen ghe-
schoten/dat het scheen rondtsom int vier te legghen. Aldus onder tschieten/zijn
die Soldaten ghebarqueert/ende zijn ghelijckelijck naer strangh geroept.
Die vyandt hadde inde duynẽ aende strangh seeckere Cielbassen/mette welc-
ke zy seer fel schooten int aencomen vande onse: maer onse Jachten hebben also
onder die strandt op riemen gehouden want daer moste niemant hem vervoor-
deren voor upt te varen/maer moest haer neffens de Heer Generael houden op
riemen: ende daer moest oock niemant eenigh vaendel laten waeyen/voor al eer
hy aent landt ware/twelck noch niet en moest gheschieden/voor ende al eer den
Heer Generael selfs gelandt sal zijn/die welcke alleen een vaendel op zijn Jacht
voerde ende mosten die van Zeelandt ende die van Noorthollandt aende stadts
zyde vanden Generael onthouden/ende die van Amsterdam ende die vãde Ma-
se aende Casteels zyde/om also gelijckelijck te landen.
Die van het Casteel die menighte van Jachten ende volck siende/hebben be-
gonnen langhsaem te schieten: want den overste vant Casteel hadde zijn volck
wijs ghemaeckt/datter noch niet meer dan een halve tonne Cruyts was/ waer
over die vant Casteel met schieten opghehouden hebben / ende die vyandt inde
duynen leggende dit siende hebbent verloopen. Zijn also alle die Jachtẽ die on-
der die strandt op riemen laghen/gelijckelijck na de strandt geroept.
Ende voornamelijck die Jacht daer den Heer Generael in was / die welcke
dicht aende strandt comẽde/hebben die Spangiaerts (om sulcks te beletten) tot-
ten hals int water geloopen op de Jacht/ daer den Heer Generael in was/ende
hebben soo fel opten Heer Generael ghesteken / dat hy voor inde Jacht staen-
de om over boort aen landt te springen/moeste te rugge wyken: staken oock soo
geweldigh/datter een Capiteijn byden Heer Generael wesende/in zijn arm ghe-
quetst worde/onderwylen worde die Spangiaerts gheschoten / want daer wa-
render seer weynigh die wederstandt deden.
Is also den Heer Generael als een valiant Heer totte zijn middẽ int water o-
ver boort gesprongen/ ende hem volghde die Vaendrager van Aelbert Janssen
Corr/ ende 'tvaendel ontslaghen zijnde / zijn alle die Matrossen ende Soldaten
ghelijckelijck aen tlandt gheropt hebben doen noch even sterck upt die schepen
opt Casteel gheschoten. Die Matrossen ende Soldaten nu alle aẽ het landt we-
sende/eñ in goeden slachoordere staende/elck in zijn batalie / die oock bijde 4000.
mannen sterck was/ heeft den Heer Generael Jõcker Pieter vander Does het
Casteel doen op eyschen vã eenen Dammas Verloo, midts dien den selfden goet
Spaens konde/ende hebben also een ure of twee met den anderen spraeck ghe-
houden: onder wylen heeft Joncker Pieter als Generael/een Wimpel bovẽ aen
een spitsẽ gesteken wesende een teecken datmen ophouden soude 't Casteel te be-
schieten/twelck oock gedaen worde. Aldus noch in bestandt wesende om te ac-
corderen/hebben ten laetsten t'Casteel behouden/lijf ende leven overghegeven/
dat die Spangiaerts daer op leggende/sonder geweer daer souden afgaen: twelc
alsoo gebuerde/op welck Casteel wederom geleyt worde Capiteijn Jan Allerts
van Amsterdam/ende daerop comende, heeft gevonden vijfthien geweldige me-
talen stucken/ende ses gotelingen, ende scharpte ghenoech/ ende met Cruijt wel
versien/

versien/ ende het was oock sterck dat het in maniere van spreecken/onwinbaer scheen: want die muragie was wel dertigh voeten dick / soo ick selve ghemeten hebbe.

Capiteijn Ian Allertsz. met zijn methebbende Matrossen opt Casteel gheleijt wesende/ende die Spangiaerts (die byde tsestigh mannen sterck waren) daer af getogen zijnde/zijn die compangie Soldaten ende Bootsgesellen (die byde 4000. mannen sterck waren) na de stadt toe getrocken: maer onderwegen comende op een slechte valey ontrent een vierde part van een mijltgien vande stadt/ hebben aldaer tot smorgens het leger nederghestaghen.

Onderwylen zijn die compangien soldaten na de stadt ghetooghen/ende hebben hem soo dicht onder die mueren vande stadt begeven/ datse dien nacht duer brachten met schermutseren teghen den vyandt/ende sonderlinghe die compangien van Sr. Dammas Verloo, die welcke die nacht veel volcks verloor.

Sijn alsoo den 27. smorghens seer vroech met vlieghende vaendels na de stadt getoogen: maer binnen schoots wesende vant Casteel dat voor de stadt lach/hebben seer geweldigh geschooten: schoten ons doen oock veel volcks af / want konden niet mis schieten: want al waert datse ons qualick sien conden/schoten nochtans al na de vaendels/soo dat wy ghedronghen waren een weynigh tsywaerts af te wyken upt haer geschut/twelck men aldaer genoech doen conde. want het was daer over al vol duynen: maer die compangien soldaten/bleven al dicht onder die mueren vande stadt/al waer zy vry waren vant gheschut vande vyandt: want het was daer over al soo vol Duynen / datmen hem over al conde verberghen voor haer geschut.

Aldus ons nu verborghen houdende/hadde die vyandt gemeent dat wy ghesint waren wederom te vertrecken/waren doen ter tijt al upt die stadt gevlucht/ also ons naderhandt ghesejt worde: maer quamen wederom in / om ons wederstandt te doen / ende hebben gheschut opt gheberghte ghebracht/dat int innecomen vande strandt aende rechter handt lach / ende hebben ons doen groten afbreuck ghedaen/want schooten veele vande onse vant gheberghte/ende schoten oock sterck vant Casteel/ so datse vant Casteel met houten koghels gheschoten hebben/die den Generael vertoont zijn/deden oock veel quaets int schieten.

Den Heer Generael siende datter gheen hoop en was om de stadt te crygen/ ten ware daer geschut voor gebracht worde/want die vant gheberghte schooten soo gheweldigh/ ende daer worde fel geschooten vant Casteel/so datse duer ghebreck yser/met Coghels van tin ende loot gheschooten hebben/ hebben groote neerstighept gedaen een baterye te ordineren/ ende geschut voor de stadt te brenghen/ende hebben tgheschut vant Casteel daer Capiteyn Jan Allertsz. op lach gelicht/ende so veel alst mogelijck was/ voor de stadt gebracht: maer met groote moyte ende arbeyt: want die stucken dickwils half weghen of naerder wesende/ braken die rynpaerden/soo datter op dien dagh maer dry stucken voor de Baterye (die noch niet vaerdigh en was) gebracht worden/ ende hebbender twee gestelt/ om opt gheberghte te schieten / ende hebben de vyandt (hoe wel het een groote hooghte was op te schieten) vry getreft/soo datse opgehouden hebben met schieten/dorsten oock soo dicht by malkanderen niet staen gelijck sy te voren wel deden al eer tgeschut op haer ghestelt was/ende hebben ooc int aenbrenghen van het geschut altemet een vande onse geschooten. Ons volck nu acht schoten gheschoten hebbende/hebben mede opgehouden/ is onder wylen die Baterye vaerdigh ghemaect/ende hebben s'nachts twee halve Cartowen inde Baterye ghe-

stelt

stelt. Onder wylen heeft de vyandt al uyt die stadt ghedraghen wat daer was/ siende zeer weynigh volck te hebben / ende dat wy haer niet dorsten of mosten bestormen/hebbē een moet gegrepen/eñ al haer goederē int geberghte gevlucht.

Den 28. dito/smorghens vroech twee halve Carteuwen inde Baterye staēde/ ende die opt Casteel ghestelt wesende/is Capiteyn Rem Evertsz. last ghegheven met zijn schip voor de stadt te seylen/ ende die te beschieten/ ende hebben doē met twee stucken 'tCasteel uyt die Baterye gheschoten.

Onderwylen zijnder noch drie halve Cartouwen inde Baterye gebraght/ eñ hebben die mede ghestelt om't Casteel te beschieten / hebben doen met vier stucken tCasteel beschoten.

Hier en tusschen zijnder twee compaengien Soldaten den bergh op getogen/ die welcke doen een rechte passagie totte stadt haddē/ als daer was die compaengie van Sr. Meetkerck , ende die compaengie vanden Colonel Storm , ende die compaengie vañ Sr. Dammas Verloo, is beneden 'tgheberghte om ghetoghen.

Den Hr. Generael Jōcker Pieter vāder Does/heeft aldus met vier stucken 't Casteel beschoten . Om wederom op onse materie te comen/hebben die vant Casteel/het Casteel verloopen/nae datter 44. schoots uyt de Baterye opgeschoten waren. Den Heer Generael/heeft datelick een vaendel daer nae ghesonden/ ende hebben die poorte vande stadt inde brandt ghesteken om alsoo een passagie te hebbē/om tvolc daer duer te leyen. Die poorte nu aldus brandēde en wasser gheen remedie voor de Matrossen inde stadt te comen.

Maer die compangien soldaten/die 'tgeberghte op ghetoghen waren hadden een rechte passagie totte stadt/met die compangie van Sr Dammas Verloo, die beneden 'tgheberghte om getogen warē/ende daer en was geen remedie voor de Matrossen inde stadt te comen/voor ende al eer den brandt uytghedaen waere/ ende die poorte ledigh ghemaeckt was/ want die vyandt hadde die poorte wel half weghen verhoeght met steen. Maer daer worde soo veel te weghe gebracht duer den Heer Generael/die hem seer valiandt thoonde/ datter etteleijcke compangien met leeren over die mueren ghelaten worde/ al waer den Heer Generael selver mede overgecommen is: zijn onderwylen die compangien soldaten/ die over 'tgheberghte getogen warē met de compangie van Dammas Verloo, die beneden 't gheberghte om getogen was/ met vliegende vaendels na de stadt ghetogen/ende opte merckt comende/ hebben aldaer moeten verwachten/geen wederstandt vernemende.

Maior Maior

Den brandt nu gestilt wesende/ ende die steenen uyt de poorte geworpen wesende/hebben die troupe van Amsterdam vier halve Cartouwen moeten inde stadt brengen/twelcke gedaen moeste wesen/voor/eñ al eer daer yemant mochte inde stadt comen/twelck oock in grooter haest ghesch:ede/ want waren seer vlytigh om sulcks te volbrenghen/om also te mogen inde stadt comen meenende een goede buyt te krijghen/ waren over sulcks seer willigh/want elck meende 'tbeste te crygen hoe wel (Godt betert) sulcks contrarie viel.

Aldus nu met het geschut doende wesende om inde stadt te brengen: isser een schipper uyt de stadt gecomen van Vlissinghen/ die welcke aldaer vijf jaren int heylighe huys ken geseten hadde/ ende hy Cornelis Lcijnsen wesende Admirael van Zeelandt siende/heeft hem te voet ghevallen/midtsdien hy hem kende/hem noemende zijn verlosser (naest Godt) uyt die ghevanckenisse daer hy vijf jaren in ghesetén hadde/ende is voorts byden Heer Generael Joncker Pieter vander Does ghebracht.

Die wacht opt' Casteel beset wessende/ worden ghevonden vijf gheweldighe stucken/doch gheen scherpte.

Het gheschut nu inde stadt ghebracht wesende/ ende die troupe van Amsterdam/daer Cornelis Remisz. doen Cornael over was/ onder hē hebbende 3. Vaendels Matrossen inde stadt ghetrocken/is hem terstont ghevolcht die troupe van Zeelandt/met die troupe vande Maesse eñ Noorthollandt / ende een stuck binnen die poorte comende/hebben aldaer op een slecht velt moetē verwachten/ter tijt ende wyle den Heer Generael Joncker Pieter vander Does alle die Capiteynen met Quartieren ghelogeert hadde/alsoo dat het zeer laet was/ al eer die Capiteynen elck in zijn quartier quame/ hebben over al die huysen ledich ghevonden/doch so hier ende daer wel ettelijcke wijnen/maer waren met haer goederen al ghevlucht.

Den 29. dito die stadt wel duersocht/ ende niemandt ghevonden hebbende/hebbē ettelijcke cōpangien Soldatē/t'Casteel dat by zuyē die stadt lach (door last vanden Heer Generael Joncker Pieter vander Does) doen opeyschē/doch het Casteel ghenaeckende hebben niemant daer op ghevonden/ende zijnder met een vaendel opghetogen/ende hebben gevonden drie geweldige metale stucken/ doch vernaeghelt ende hebben twintich soldaten daer op gheleyt/ eñ zijn voorts die andere compangien wederom inde stadt gecomen. Dit Casteel lach ontrent een canons schoot vande stadt int zuydē/ende twas oock seer starck/ want het lach mette eene zyde int water/ dat in manieren van spreken/ tselve oock onwinbaer scheen.

Maer Godt almachtich in wiens handt die overwinninghe staet/ heeft haer harten verslagen gemaeckt/ want ten worde niet gewonnen met gewelt/ maer so zy tselve gehouden haddē/wel verstaende/het eerste Casteel/het sonde ons een quade passagie totte stadt gemaeckt hebben/ want het Casteel dat voor de stadt lach /ende het Casteel dat int aencomen vande schepen lach / konden een kruys over malkanderen schieten/soo datter niet een man mochte gaende ghehouden hebben sonder groot perykel / Godt heb lof inder eeuwigheyt,/ voor alsulcken victorie.

Om wederom tot onse materie te comen. Die compangien soldaten wederom inde stadt ghekeert zijnde/zijnder tsavondts / duer last vanden Heer Generael/thien Matrossen van Capiteijn Herman Michtelsz. / ende thien Matrossen vande compangie van Capiteijn Rem Evertsz. daer Vaendrager over was/ die Luytenant van Capiteijn Rem Evertsz. opgeleijt/ eñ zijn voorts alle avōts van haer wacht verlost/want zy laghen daer seer periculoos : want die vyandt conde hem aldaer inde win zaert ghenoch verberghen/eñ bequamen tijdt siende/die selve int aftrecken of int optrecken also ombrengē/want het Casteel lach wel een Canoens schoot vande stadt/ also te vooren ghesept is.

Den 30. dito heeft het in bestant gheweest van den vyandt te brantschatten. Maer wilden geen gelt geven/presenteerden wel den Heer Generael die vloote ghenoech te voorsien met Wijnen/maer deden haer clachten datter gheen ghelt was/ende zijn also van malcander gescheyden niet wt gherecht hebbende.

Den 1. Julij ist t'woordt Gods gepredickt/ binnē die stadt van groot Canarien in S. Anne kerck/al waer grooten toeloop geweest is / van Matrossen eñ Soldaten / al waer oock vergadert was den Heer Generael Joncker Pieter vander Does mette Generale krijchsraet/eñ andere Capiteynen/ eñ den text zijnder Predicatie was/uyt dē hondert eñ derden Psalm/ eñ daer worde gesonghen den

ghen den 100. Psalm/ eñ hebben Godt almachtich gedanckt ende gelooft/ voor dese victorie die haer van Godt verleent ende ghegheven was/ eñ hebben des Heeren naem eendrachtelijck aengeroepen.

Den 2. July isser Krijchsraet gehouden over twee Misdadige/ die welcke haer sententie ontfanghen hebben/ datse mette coorde gestraft soude worden.

Den . dito zijn die Misdadige voortgebracht om gehangen te worden/ maer opte Marckt comende/ is den eenen verbeden/ ende den anderen worde gehangen/ op dese tijt isser geen kleyne beroerte geweest onder tgemeene volck/ want thoonden haer seer willich om den vyandt (die hem int tgeberchte begevẽ hadde/ met zijn goederen) nae te jaghen/ ende daer was niemant die sulcx den Heer Generael te kennen gaf.

Aldus het rumoer noch duerende/ ist vanden Heer Generael gheconcenteert datter ses Compangiẽ soude den Berch optrecken om den vyandt nae te jagen/ onder welcke compangien zijn geweest/ Capiteijn Jan Lambertsz. Hop/ Capiteijn Jochem Heyndricksz. Swartenhondt/ die Compangiẽ van Capiteijn Cornelis Clasen/ daer Veendrager over was Claes Cornelisz. die Soon van Cornelis Clasen/ eñ die compangie vã Capiteyn Knooper/ die Compangie van Capiteijn Quack eñ die Compangie van Capiteyn Mope Jaques van Rotterdam/ eñ opt geberchte comenden/ hebben veele volcx verloren/ meest duer hitte ghestorvẽ/ daer waerender oock veele die tsywaerts afgeloopen waren om te plunderen/ die welcke al eer sy conden ontset worden/ vanden vyandt doot geslagen worden/ in dese furie is doot gebleven den Eertfesten Capiteyn Mope Jaques van Rotterdam.

Den Colonel Cornelis Remmisz. mette compangie van Capiteyn Rem Evertsz. daer Vaendrager over was Pieter Cornelisz. mette compangie van Capiteyn Harmã Michilsz. bewaerden den hindertocht. Maer zijn opten selven wedergekeert met verlies van veel volcx/ want waren opt heetste vanden dach uytgesonden/ eñ zijn alsoo tsavonts wedergekeert/ niet uytgerecht hebbende.

Den 4. dito zijn wy met vliegende Vaendels upte stadt ghetogen/ eñ hebben die stadt duer last vanden Heer Generael/ aen alle canten inden brant gesteken/ met ons nemende al het geschut/ klocken eñ al wat naegebleven was/ maer tgeschut is tbeste geweest van alle dat op Canariẽ verovert was/ want opt Eylant vã groot Canariẽ warẽ verovert negentiẽ geweldige Metalẽ stuckẽ eñ ses Gotelingen/ eñ zijn alsoo opten selfden tscheep geraeckt/ sonder yemant te quetsen.

Den 6 dito heeft dẽ Heer Generael Jouncker Pieter vander Does twee vlaggen after boven malcanderẽ geset/ begerende alle die Capiteynen int Generael mette Stuerluyden aenboort te hebben/ om met haer correspondentie te houden ende in alles goede ordre te stellen.

Ende is bydẽ Heer Generael eñ Generael Krijchsraet/ der gantscher Armade geordineert/ dat elck Capiteyn tsy vande soldaten ofte Bootsgesellen te voorschijn soude brengen/ alle tgene by elck van henluyden/ opt Eylandt van groot Canarien was verovert/ ende dat op haren eedt.

Dat ooc die selve goederẽ tsy eet ofte drinck warẽ/ oft andere plunderinge by de schryvers van elc schip/ ten overstaen van een Officier vande soldatẽ/ eñ een vande Bootgesellen sal worden geinventarieert/ ende byde selfde int openbaer verkoft/ acht nemẽde dat geene soldaten meer bestede dan een maent gagie/ ten waer die Capiteyn daer voor spraecke ofte met gereet gelt cochte.

Datmẽ die eet eñ drinc warẽ niet sulẽ verkoopẽ/ maer alleenlic annoterẽ/ etc.

Soo wie ghevonden worden yet achter ghehouden te hebben / moste uytwysende den artijckelbrief ghestraft worden / ende waer boven dien versteken zijn van alle die presentien die zy luyden sullen hebben / aen alle die buyten / die gheduerende dese voyagie sullen worden becomen.

Alle Provoosten ofte andere persoonen / die yet wisten te voorschijn te brengen van tgeene dat achtergehouwen eñ versweghen was / ofte oock bewysen konde datter yemandt yet achtergehouden ofte verswegen hadde / soude die selve Provoosten ofte persoonen / die helft van dien profiteren / ende die andere helft soude comen tot profyte vanden geene die ghequetst sullen worden / gheduerende dese voyagie / tzy soldaten ofte bootsgesellen.

Alle schrijvers waren gehouden pertinenten staet te houden van alle die goederen / die in haer schepen gevonden waren / hoe die selfde waren vercocht: overleveren in handen vanden Secretarius Generael / ten eynde die penninghen daer van comende / volgende den Artijckelbrief / in alle ghetrouwigheyt moghen worden versterckt / tot behoeve vander gantscher Armade.

Wert mede verstaen / dat alle ghecochte goederen / die op date verkocht zijn / te voorschijn sullen ghebracht worden / ende dat die koopers vandien haer garant soude soecken aende verkoopers van dien.

Het gheschut dwelck wy gecregen hebben vant eerste Casteel.

Inden eersten een metalen stuck / weght	6833. lb. 17. lb. yser.
Een metalen stuck / weeght	4254. lb. 17. lb. yser.
Een stuck / weeght	4142. lb. 17. lb. yser.
Een metalen stuck / weeght	6961. lb. 17. lb. yser.
Een metalen stuck / weeght	2162. lb. 6. lb. yser.
Een metalen stuck / weeght	4500. lb. 38. lb. yser.
Een metalen stuck / weeght	2115. lb. 6. lb yser.
Een metalen stuck / weeght	4450. lb 17. lb yser.
Een metalen stuck / weeght	4780. lb. 40. lb. yser.
Noch opt strandt int aencomen gevonden een velt stucrken / wegende ontrent 2100. lb. met twee metalen Bassen.	
Somma	40197. lb.

Gheschut ghekregen op't twee de Casteel, op die noort zyde vande Stadt.

Inden eersten een metalen stuck / weghende	6772. lb.
Een metalen stuck / weeght	1800. lb.
Een metalen stuck / weeght	4254. lb.
Een metalen stuck / weeght	3506. lb.
Een metalen stuck / weeght	1680. lb.
Noch op een bergh ghevonden een velt stuck / van	1400. lb.
Met twee metalen bassen. Somma	17412. lb.

'tGheschut ghekregen opt Casteel van die zuydt zyde van die stadt.

Inden eersten een metalen stuck / weeght	6068. lb.
Een metalen stuck / weeght	4653. lb.
Een metalen stuck / weeght	1377. lb.
Met eenighe Coghels daer by wesende. Somma	12098. lb.

Noch

Noch alle die Clocken mede ghescheept.

Voorts hebben wy noch een schip voor't eerste Casteel in die grondt geschoten int aencomen/ende was een Spaens schip/dwelck lach om te laden / ende wilde nae West Indien. Noch lagh daer een spaensche Barck / die hebben wy mede in die Vloot ghenomen/vant gheschut dat wy uyt Canariē scheepten / is een stuck aen boort ghesoncken/ende door't versuymen van Capiteyn Bancker isser noch een metalen stuck aent landt blyven legghen

Voort isser noch tscheep gebrocht eenighe plunderatie/die welcke al tsamen/ (door last vanden Generael) in yder schip voor den mast verrocht is.

Noch is daer van die stadt ghescheept 140. pypen Wyn/met een groot ghetal potten oly.

Het volck dat wy in Canarien/soo voor als na verloren hebben/is 1440. dodē/ ende ontrent 60. gequetsten.

Den 6. dito/ heeft den Hr. Generael Joncker Pieter vander Does/het schip van Capiteyn Ruyt van Rotterdam/ het wandt/ masten / raen laten af nemen: want het selve seer leck eñ onnavigabel was/ende tselve aende strandt gebracht hebbende/hebben duer last vanden Heer Generael den brandt daer inghesteken/ ende den Heer Generael/heeft wederō een barck doen toerusten/ die opt eylandt van groot Canarien was verovert / ende heeft den selven Capiteyn Ruyt van Rotterdam daer met zyn volck wederom opgeleyt/ende heeft hem verordineert opte verre voyagie.

Den 7. dito noch legghende onder Canarien/zijn die vande stadt uytgecomen met een vreed vaen/begeerende eenighe van haer ghevanghen te lossen / want die vyandt hadde vier vande onse ghevanghen ghecreghen/die opten derden deses teghenwoordighen maents Julius op 'tgheberghte waren blyven legghen machteloos/ende het schijnt datter een van dese ghevanghens becommen was/ van eene die zijn soone hadde sitten/opt schip ghenaemt Orangie/daer den Heer Generael op was/die mede vant Casteel gecomen was/ en zijn nae rype deliberatie gheaccordeert/datse des anderen daeghs wederom soude comē verschynē.

Den 8. dito zijn seer vroech byden Heer Generael ghecomen/ende deden haer clachten/dat die overigheyt vande stadt haer die ghevangenen benomen hadde/ dat oock sulcks waer was / gaf die experientie ghenoech te kennen/ want die vyandt wilde niet toelaten eenigh randtsoen.

Zijn also die gevangene Spāgiaerts die vant Casteel gecomen waren/die by-de tsestigh mannen sterck waren/ inde schepen verdeelt/ ende zijn tseyl ghegaen van t Noordt eynde van Canarien/hebbende een n. ooste windt/ende hebben tsavondts het ancker wederom geset/onder het zuydteynde van tselve Eylandt.

Den 9. dito noch legghende onder tzuydt eynde van groot Canarien/hebben-der veele vanden onse den dagh duergebraght met water te halen/hebben oock afghebrandt/aldaer zy by conde comen. Opten selfden heeft den Heer Generael een seyne ghedaen/ende zijn hem aen boort ghecomen: alle die Schippers overleverende het Register vande verkofte goederen / hoe die waren verkocht in handen vanden Heer Generael zijn Secretarius/Wieringhen.

Den 10. dito zijn wy tseyl ghegaen vant eynde van groot Canarien / hebbende stil weer/ende variabile lucht/ hebben savondts gekregen coelte upten n. oosten/hebben w. z. w. aengeloopen/ende snachts een topseyl ghekreghen hebbende/hebben moeten die Marsseyls innemen/ende hebben n. w. aengeloopen/onsen cours nemende na Teneriffa, onse meeninghe was een aēval te doen op Ge-

racico,maer hebben den sin verandert.
Den 11.eñ 12.dito/hebbende zeer seltsaē weer/hebben wy alle neersticheyt gedaen om Gommera aen boort te kryghen/ hebbende doen een n.n o.wint/ ende zeer seltsaem weer.

Den 13.dito noch stil weer hebbende/ hebben noch alle neerstigheyt ghedaen om onder Gommera te comen/ende zijn ontrent middagh gecomen dicht onder Gommera. Den Heer Generael heeft zijn ghewoonelijcke teecken ghedaen/ begerende die Capiteynen int Generael/ so wel te water als te lande/ aen boort te hebben/welcke hem aen boort ghecomen zijnde/ hebben mette generale Kryghsraedt goedt ghevonden / datmen drie vaendels soldaten daer in eē inwijck soude aent landt setten/ wesende een half mijl vande stadt / eñ dat die soude over tgheberghte marceren/ wy souden dan mette Armade voorts seylen / ende ons best doen om voor de stadt te comen/ 'twelck alsoo gheschiede. Die Soldaten nu een stuck ghemarceert wesende/hebben met de Armade alle neerstigheyt gedaen om voor de stadt te comen/ende daer comende/ die soldaten te debarqueren/ 'twelck in grooter haest gheschiede.

Voor de Stadt nu ligghende/ende die anckers gheset hebbende/ hebben datelick die soldaten ende boodtsghesellen ghebarqueert / ende acht ghenomen opte seynē oft teecken / ons vanden Heer Generael Joncker Pieter vander Does ghegheuen.

Den Heer Generael / als een valiandt Heer / zijn seyne ende zijn vaendel ontslaende/zijn ghelijckelick met alle macht in goeden ordre nae de strandt geroept/ twelck oock in grooter haest gheschiede / want die vande stadt deden gheen wederstandt/waren mede / ghelijck die van Canarien op 'tgheberghte ghevlucht/ hadden oock niet naghelaten/ want tgeene niet mede ghenomen was/haddense soo wel begraven dat sulcks seer qualick te vinden was.

Die compangien soldaten ende bootsghesellen nu aent landt/ende die wachten wel beset wesende / zijn die vaendels aengecomen/ die over tgheberghte gesonden waren die welcke van elcke vaendel twintigh musquetiers voor uyt gesonden hadden/om te vernemen of daer gheen wederstandt was: die welck 'tgebergte beneden comende/hadde die vyandt aldaer ettelijcke geladen Esels staen/ die welcke sulcks siende/hebben daer na gheloopen: meenende een goede buyt te kryghen/ende hebben haer Musquetten daer op afghebrandt Die vyandt haer inde Wingaert verborghen houdende en sulcks siende/zijn voort gecomen/ende hebbense altemael doot gheslagen. In dese slagh isser ontrent acht ende vijftigh doot gebleven: Die vyandt heeft haer altemael naeckt ontcleedet. ende zijn met de bagagie wegh ghetogen.

Onderwylen zijn die drie vaendels inde stadt ghecomen/na datse ontrent tsestigh mannen verlooren hadden ofte ten nausten gherekent acht en vijftigh.

Den 14.dito groote moeyte ende arbeyt met graven ghedaen hebbende hebben ghevonden acht pypen Wijns / die welcke van stonden aen die Capiteynen opte veer voyagie overgedaen worde/die pype tegen seven ponden vlaems: hebben oock vele den dagh duerghebracht met water te halen/ende haer schepen te balasten/om alsoo haer schepen tot seylen bequaem te maken.

Den 15.dito noch doende wesende die schepen te ballasten: hebben opten selfden gevondē twee halve Cartouwē/die de Spangiaerts aldaer begravē haddē.

Den 16.dito smorghens heeft den Heer Generael twee vlagghen boven malkanderen geset/ wesende een teecken/die Capiteynen aenboort te willē hebben/

om met

om met haer in alle maniere goede correspōdentie te houden . Die welcke hem aenboort gecomen zijnde/hebben mette ghemeene Krijghsraet besloten/ dat die schepē opte verre reyse gedestineert haer in alles soude versien / eñ vāde schepen die nae Hollandt gaen souden / overnemen so veel victualie als die Capiteynen connen onberen / twelck oock also geobserveert worde/ende hebben voorts alle die granen van tarwe ende rogge in haer schepen overgenomē/omme tot welcken tyden sulcx van noode was selve te backen tot preseruatie van lijf ende leven/so die reyse (daer Godt voor zy) wilde lange aenhouden.

Js mede opten selfden besloten/by advijse vanden Heer Generael ende ghemeene Krijchsraet/dat alle de compangien Soldaten souden tgeberchte op trecken omme den vyandt nae te jaghen/ souden onderwylen de Matrossen die stadt en den hindertocht bewaren.

Zijn alsoo opten 17. dito smorgens ontrent twee uren/ voor dach met een stillen trommel opgetrocken/hebbende seer coel ende bequaem weer. Maer zijn opten selfden wederghekeert/niet uytgerecht hebbende/ende zijn opten selfden die Matrossen/die den hindertocht bewaerden tscheep ghebracht.

Den 18. dito noch alle naerstichept doende met graven / hebben ghebonden noch een halve Cartouwe met noch twee clocken.

Den 19. dito zijn alle die Soldatē tscheep gebracht/doē hebben wy deur last vanden Heer Generael Jonker Pieter vander Does/ die stadt aen alle canten inden brant ghesteecken. Zijn oock opten selfden alle die Soldaten verdeelt/ eñ overgegaen inde Schepen opte verre reyse ghedestineert.

Den 20. dito heeft den Heer Generael Joncker Pieter vander Does zijn ghewoonlijcke seyne ghedaen/ende twee vlagghen achter boven malcanderen gheset / begeerende alle die Capiteynen int Generael aenboort te hebben/ die welcke datelick haer iachten ghemant hebben ende den Heer Generael aenboort gheroept om zijnen wille te verstaen / ende hebben die schepen opte verre reyse ghedestineert/uytghesondeert/ om tot allen tyden tseyl te gaen.

Den 21. dito zijn wy mette gantsche Armade van Gommera , tseyl ghegaen die wint hebbende n.w. ende een stuck buyten die wal comende zijn van malcanderen ghescheyden / so dat die schepen opte verre reyse sterck ghebleven zijn int ghetal van vier en dertigh.

Die schepen opte corte voyagie ghecordineert/hebben haer naerstigheyt ghedaen om tusschen Teneriffa ende Gomera duer te comen / int getal wesende seven ende dertigh schepen/cleyn ende groot. Maer siende dat sulcks onmoghelijck was/of ten minsten seer qualick om doen/om tusschen Teneriffa ende Gomera duer te comen: want tusschen beyde landen comende/ waydent soo breesselijcken/datmen qualick seyl konde voeren:hebben ten laetsten ghearbeyt om tusschen Palma ende Gomera duer te comen: alwaer wy oock niet konde duer comen/hebben alsoo opte / 22.23 . ende den 24. aldaer byghehouden . Op dese tijdt is den Admirael Jan Garbrantsz / ende den Vice-admirael Logier Pietersz.ende den Schout by nacht/Cornelis Claesz.met die meeste vande compāgie van ons geraeckt.

Den 25. die cours zuyden ten westen/doen geschoten 21. graedt.

Den 26. die cours zuyden ten westen/weynigh wints / den wint noordt oost ten oosten/met moy koelte.

Den 27. is de provisie van broodt voor die gasten vermindert/meenende dat die reyse langher dueren soude als wy meenden.

Den 28.

Den 28.29.30.die koers z.w.ten w.die wint n w. Dien dagh aen boordt ghehadt alle die Capiteynen ende Stuerlupdē/om raedt te houden / ende dien dagh ghemist het Jacht van Broer Jansz.door dien dat het voor uyt gheloopen was/ ende wy onsen cours veranderden. Dien dagh ghesien het Eylandt van S Niclaes/ende lagh van ons z.w.ten westen.

Den 31.smorghens dicht onder 'tEylandt gheweest / ende by nae rondtom het Eylandt gheseylt/want wy gheen ancker grondt conden vinden / wy lieten onse Sloep dicht onder tlandt langhs seylen / om een Reede te soecken / eñ heeft twee Reeden ghevonden daermen met alle onse schepen mochten ligghen / ontrent een gotelingh schoot vant landt/op 12.vadem/daer stondē drie huysen.

Den 1.Augusti ghesien het Eylandt van S.Lussy, ende lagh van ons w n.w. ende dreven dien dagh aent Eylandt van S.Niclaes ende waren met ons Jacht aen landt/om te sien ofmen daer versch water voor de gansche Vlote mocht becomen/dan wy en vonden gheen. Daer dreven veel groote Schiltpadden waer van wy een kreghen die wel 300.pondt weeghde. Den selfden dagh hebben wy alle die Capiteynen ende Stuerlieden aen boordt ghehadt / om te beraden waer wy mette Vloot moghten gaen om te ververschen / ende besloten te varen nae Isle de Mayo , alwaer sekere Sloepen 'tlandtwaert in voeren om versch water/ dan door die groote berninghe aen strandt verloren wy 17.mannen / door't omslaen van eenighe sloepen.

Den 2.die cours z.o.ende z.o.ten o.ende dreven in stilte dien dagh.

Den 3.smorghens saghen wy 'tEylandt van S.Iacob , ende kregen dien dagh noch een Schiltpadt/die wel 500.eyeren int lijf hadde / met schalen wel 150. eñ die reste doyeren ghelijck hinnen doyeren / ende waren wonder groot / ghelijck een penninghs bal / van welcke eyeren wy excellente struyven maeckten / ende smaeckten zeer wel/van het vleijs der Schiltpadde/ maeckten wy huspot/ ende smaeckten als rundtvleijs: die eyeren die schillen hadden / waren schillen gelijck windt eyeren/ende wy condender mede kaetsen langhs het schip / ende stutten ghelijck een kaetsbal: men moester al heel hert mede werpen / eermense in stucken conde werpen.

Den 4 smorghens nae't landt gheloopen / ende teghens den middagh gheset onder het Eylandt Isle de Mayo, alwaer den Generael terstont aen landt voer/ ende bleef aldaer tot sanderdaeghs smiddaeghs.

Den 5. isser een schip by ons op de reede ghecomen / ende hadde gheweest op 5.graden by noorden de Linie Equinoctiael/om naer Bresilie te varen / eñ was ghedwonghen(overmidts hy leck wirde) by ons onder 'tlandt te comen/ eñ was een Venetiaender/den Capiteyn/genaemt Antoni Boloric, hadde zijn schip geladen tot Calis Malis met Wijn/Olie/ende stuckgoederen/ welck schip eñ goedt seyde zijn eyghen te wesen / maer bevonden contrarie : want den Coopman een Spaengiaert zijnde/ daer teghenwoordigh was / van meyninghe zijnde de goederen in Bresilie te vercoopen/also dat de goederen met den Coopman voor prijs ghehouden wirdt / ende den Capiteyn met zijn schip met 30. pypen Wijns tot zijn noodtdruft laten varen/midts hy een Venetiaender was/ende hem ghebalast met seeckere pypen sout waters.

Den selfden dagh / hebben wy uytghesonden ons Jacht met een Oorloghs schip uyt Zeelandt nae een schip dat noch gesien wiert/hebben tselfde schip dien nacht ghekreghen/ende was een Portugees/ghеladen in Port a Port, met Wijn ende Olie/Lijnwaet/Zyden ende Fluweelen/ghecost hebbende/so die Capiteyn

vant

vant tschip bekende/ twintigh duysent ducaten.

Den 10. is die Vloot weder tseijl ghegaen om die Portugees met onse twee schepen te gemoet te seylen/ overmidts die prijs so qualick beseijlt was / ende die ree niet kryghen en conden/ zijn die twee schepen met de prijs / dien nacht in de Vloot ghecomen. Is oock alleen het jacht van Broer Jansz. dwelck 13. daghen verloren was gheweest/ inde Vloot ghecomen.

Den 11. weder op die Ree ghecomen / daer wy van daen ghescheyden waren/ ende hebben beginnen den prijs te lossen/ die byden Krijghsraedt is ghecondemneert/ schip ende goedt verbuert/ het schip had op 8. gorelinghen.

Den 12. zijnder aen ons boordt ghecomen vier menschen van't eylandt Isle de Mayo, ende seyden dat op dat landt niet meer dan 4. swarten ende 5. witte menschen waren. Op dit selfde eylandt waren fraey peerden die int wilt liepen/ ende groote Velt-hoenderen / die soo hardt liepen als een Hondt / langh ghenoech gheloopen hebbende/ vloghense wegh/ men greepse ghemeenelick snachts op die boomen. Bocken liepender by duysenden.

Den 15. is den Swerten Hondt/ met Albert Jansz. Kock/ weder op de Reede by ons ghecomen met haer brenghende twee spaensche Bercken / elck met drie besaens/ waer van het eene ledigh was/ lieten dat met een deel ghevanghenen/ by ons hebbende/ varen na S. Jacob. D'ander was gheladen met Catoen sacken/ ende gheseijlt uyt Civilien. Item braghten mede een Marcilaens schip/ groot zijnde 50 last/ was ghealden met Wijn ende Oly van grooter weerde.

Voorts isser den selfden dagh by ons ghecomen twee Nederlandtsche schepen die uyt die Wyringh gheseylt waren/ ende hadden daer van daen gheweest sestehalf weeck/ broghten ons tydinghe/ dat die vyandt een mijl van Bommel vertrocken was/ ende dat zy onder Goudtstaert ghesproken hadde drie vande Indie vaerders/ met een Jacht/ die tot Amsterdam thuijs hoorden / ende quamen uyt Oost Indien zeer wel ghealden. Die twee duytsche schepē wilden na West-Indien om Sout.

Den 15. zijn wy tseijl ghegaen van Isle de Mayo, die koers z. z. o. de wint n. o. met moey koelte dien nacht heeft die Barck / die den Swarten Hondt ghekreghen hadde/ zijn groote mast met zijn fockemast buyten boort gheseijlt.

Den 21. die koers z. o. met moey koelte/ snachts verloren onsen schryver/ meenende dat hy buyten boort ghesprongen is/ hy was sieckelick/ maer niemandt weet van zijn verlies.

Den 31. smorgens/ vervielen wy dicht opt landt van Gomera, daer een hooge hoeck van't landt 'tZeewaert in stack / eñ was ghenaemt C. de Monta, eñ wirpen ons ancker uyt ontrent een cleijn mijl van't landt/ op 16. vadem/ ende 'twater was aē die eene zyde van't schip sout/ ende aen d'ander zyde wast versch. Wy saghen o. ten z. van ons ligghen een groote revier/ alle die custen vant landt was vol boomen/ de revier was ghenaemt Rio nova.

Den 1. September/ ghehaelt uyt de revier versch water.

Den 5. is den Generael in een revier gheweest/ ghenaēt Rio de Puntes, waer wy vonden ontrent 30. wilde menschen/ die meest al naeckt waren / waer onder was de Koninghs soon van dat quartier / ende was alleen wel een ure by ons in die Jacht/ hy broght ons een heele tinne com ghekooct Rijs/ met twee gesoden Hoenderen eñ den Generael schonck hem een pot van twaelf mengelen Wijns/ met een doos Mermeladen.

Den 6. weder tseijl ghegaen/ dien dagh roeyden ons 8. Cannois vande Wildē/

sommighe

ſommighe met 3.man/ſommighe met twee man/ſommige waren eenighe ſche=
pen aen boordt/voorts ghinghen zy met elckanderen z.z.o. aen.

Den 10.ſmorghens gheſien de Caep de los Palmos.

Van den 11.tot den 19.meeſt al ghedreven/hebben doen alle landt eñ ſcheeps Capiteynen aen boordt gehadt/om order te ſtellen om te landen op S.Thome, met 1400.man.

Den 22.ſmorghens ſaghen wy Eylandt van S. Thome, ende lagh van ons zuyden ten ooſten.

Den 23.die koers ooſt aen/om niet vant landt bekendt te werden/ want ons docht dat wy die Ree niet beſeylen konden/zijn wy doen voorby 'tlandt gheloo=
pen nae den middagh. Doen gheresolveert om te loopen aen't vaſte landt/aen die Caep de Lopes Gonſalues,om alſo van die zuyt zyde weder aen S.Thome te comen/want die Ree lagh aen die zuydt zyde/men condet qualick van die noordt zyde beſeylen/om die ſtilte onder tlandt.

Den 24.ſaghen wy 'tEylandt Iſle de Prince,eñ lagh van ons noordooſt.

Den 25.de locht zeer doncker als ofter een groot onweer telcken ſoude gero=
men hebben/ghelijck daer die maniere van die lucht is ontrent die Linie/eñ oock noyt ſturman oft ſchipper anders bevondē heeft/dan waer zy eē ſwarte wolcke in die lucht ſien/halen zy ſtracks alle die ſeylen in/ſulckē vreeſelicken wintweer/ blixem ende donder ſtater op/twelck int ghemeen duert 2.oft 3.uren/ende wer=
den by die zee luyden ghenoemt Travades,eñ dan iſt voorts moy weer/dan God lof is by ons al verandert in goedt weer/want wy tot die Caep toe noyt gheen Travades ghehadt hebben.

Den 27.zijn alle de Capiteynen aen boort vanden Admirael ghecomen/ ende hun belaſt dat zy op hem paſſen ſouden/ofmen daeghs daer na het Eylandt van S.Thome conden becomen om te landen.

Den 30.alle die Capiteynen ende Stuerluyden weder aenden Admirael ont=
boden/om goede ordre te houden int landen. Dien halven dagh meeſt voor de wint geloopen/om by die laeghſte ſchepen te comen.Dien dagh iſſer om't ſchip vandē Admirael ſulcke menighte van Viſch geweeſt/datment niet can ſchrijvē/ ſulcx datmē de viſch met mandē ſcheeptē/ontrent ſo groot als ſtael ſpiringh daer wel hondert en hondert groote viſſchen na ſchoten om haer aes/ſo datter ſulcken ſtorm ende remoer int water was/als oft een vaerweer gewaeyt hadde/eñ was nochtans ſtil moy weer/ maer ordinaris is die zee daer vol Viſch/daer was een boodtſman/die hadde een ure een broeck buyten boordt hanghen/ doen hyſe op trock/warender wel 700.viſſchen in. Den ſelfden dagh/alſo daer veel ſloepē aen boordt vanden Admirael laghen/wordēder eē ſloep het roer van een Viſch van't gadt ghewoppen/en menighte van die viſſchen ſpronghen in die jachten

Den eerſten October/ ſmiddaeghs ontrent een mijl van't landt gheweeſt/te weten drie myl en om die noordt van die Caep de Loupes Gonſalues.

Den 3 tſeijl ghegaen/met moey coelte.

Den 5 ſmorghens tſeijl gegaen/ſavondts onder tlandt. Dien dagh lieten wy dryven een Prijs/daer wy den brandt in ſtaken/doen wy't ghelooſt hadden.

Den :.tſeijl ghegaen/met eenen zuyden wint.

Den 10 weder geſet onder tvaſte landt/dicht onder die Caep/alwaer wy vō=
den een ſchip van Amſterdam/ende was het ſeijl dat wy gheſien hadden.

Den 0.October/heeft den Admirael zijn Jacht gheſonden nae een Revier/ ontrent 4.mylen van die Caep de Lopes Gonſalues,om verſch water/welcke re=
vier wel

vier wy wel 4. mylen int lãdt zijn opgeroept. Daer lagh eẽ fraey ſteetgien/ daer
zy met die ſloep niet conden by comen/door dien datter die boomen ſo dicht over
beyde zyden vande revier hinghen/eñ werwaert de ſloepen voeren/ liepen met
groote menighte de Meercatten met groot ghetier/ ten laetſten hebben zy met
een muſket een ſchoot gheſchoten/zo zijn terſtondt veel Wilden af gheromẽ met
Canones/ontrent 6. voeten lanck/eñ hebben ons volc (met een weynigh yſer eñ
lijnwaet/ dat zy mede ghenomen hadden/om voor den Admirael wat fruyt/ ey-
eren ende verſch vleijs te ruylen) opghevoert aent ſteetgien/ alwaer zy ſtracks
vonden ſtaen een deel Wilden/met haer Wacht meeſter/de welcke hadde eẽ ver-
roeſt ſwaert over zijn hals/met een bos ſchaften op zijn hooft/ eñ ſtonden met
die pennen om hoogh/welcke Wilden ons volck terſtondt brochten in die ſtadt/
ende int huijs van haren Koningh/die zy vonden ſitten/ende maeckten gelt van
Parlemoer/ſchulpkens welck gelt/ſo zy ſeyden/hy alleen ghebruyckten/ als hy
een Wijf voor hem coopen wilde van zyne vyanden/niemandt moeght ſulck gelt
maken dan hy. Nu ons volck daer in comende/heeft hy zijn gereedſchap ſtracx
after hem neer ghelept/eñ ſat heel ſtil in een ſtoel/ zeer mannelick/ op haer ma-
nier/ende hadt eenen langhen baert/ende was verciert met ringhen/ die om zijn
armen gheſchildert waren/eñ om zijn ooghen/ van diverſche colueren/ eñ hadde
een hoedt op zijn hooft/die rondtom beſteken was met groote ſpelden/in manier
van een croon/ſulcks dat ons volck eerſt vervaert waren/want hy leeck niet an-
ders/dan die baerlijcke duyvel/ achter hem ſaten twee van zijn wyven/ die een
heel ſwart/ de ander heel roodt gheſchildert van verwe/ende waren naeckt/al-
leenlijck dat zy wat doecks hadden/voor haer ſchamelheyt.

Doen ons volck nu voor den Koningh ſtonden/ ſoo ſprack den Koningh vijf
woorden/het een voor het ander: welcke woorden ons volck/met al die wilden/
die inde camer waren/moſten na ſpreken: maer wy weten niet/wat die woorden
te ſeggen waren. Doen die woorden gheent waren/clopten zy altemael in haer
handen/waer mede wy vryheyt hadden te gaen ende ſtaẽ inde ſtadt om te ruy-
len ende te buijtten.

Voort brochten zy eenighe van ons volck in haer tempel/ daer vondenſe ſit-
ten een heel oudt/ſwart/magher man met een gryſen baert/ die welcke heel ſtil
ſat of hy doodt gheweeſt hadde/ daer vielen zy voor op haer knien/ zy hielden
hem voor een groot Propheet: mijn opinie is dat het een waer-ſeggher was/eñ
dat hy met dẽ Duyvel omme gingh/ want zy weten daer van Godt niet. Alſt
daer blickſemt ende dondert/ghelijck het daer vreeſſelijcken doet/ ſoo bidden zy
die Propheet aẽ dat het over gae/want haer opinie is/ dat die Duyvel is die
haer dan temteert. Waer door ic hier ſchrijf dat het een waer-ſegger was/is dit.
Namelijck dat ons volck ontſtolen worden een ſtuck Lijnwaet ontrent van 10.
ellen/ende daer was eender vã die wildẽ/die wat Portugees conde: int ſchey-
den heeft ons volck het daer teghen gheſeyt/dat haer ſulcks ontſtolen was/die
heeftet weder teghen haer Wacht-meeſter gheſeyt/doen is die Wacht meeſter
ſtracks weder ſtewaert ingeloopẽ na den Tempel/ ende is terſtont te weten ge-
comen/wien het gheſtolen hadde/ſulcks dat het de Wacht-meeſter ſtracks we-
derom quam brenghen.

In dit ſteetgien kanmen niet ſien datter eenige ambachts luyden woonden/
dan alleen twee ſmits/die oock anders niet maeckten dan yſer tot Spiſen/want
de Wilden daer een groot oorlogh teghen malkanderen hebben. Alſe ſeven ofte
acht mylen hebben zy daer een Coningh doort ſcheyen van eenighe Rivieren die

daer int landt loopen.

De vrouwen van dat steetgien schenen heel begerigh tot onse natie/ ghelijck sulcks bleck int scheyden aen een Edelman/ namelick Lanscroen/ die werde omcingelt met veel vrouwen/ die wilde enckel haer wil van hem hebben/ eñ alsoo hy niet lustigh en was/ is hijt ontspronghen

Den 17. smorgens ghesien het Eylandt S. Thome, eñ lagh van ons n. w. dien dagh met cleyn seijl n w. aen gheloopen om 'tlandt wel te kennen.

Den 19. smorghens vroech gearriveert op die Ree van S. Tome, stracks den Generael ghelandt/ daer benevens al ons Krijghsvolck/ ende int aencomẽ van de strandt/ gansch gheen resistentie ghevonden/ eñ so voorts mercerende nae de stadt toe quamen ons int ghemoet een troep uyter stadt/ hadden teghens ons ontrent een ure schutgheveert/ also dat wy daer niet meer als twee of drie mannen en lieten: Wy even sterck aen mercerende/ namen zy de vlucht nae tgheberghte/ sulcks dat wy stracks meester vande stadt waren/ ende tot ons contẽtement daer uyt ghescheept hebben alle de goederen die wy daer vonden.

Den selfden dagh is van weghen zijn Excellentie/ eñ de Generale Staten/ ende den Heer Generael (door Ellert de Ionge, Capiteijn van d'artillerie) het Casteel op gheeyscht/ behoudende haer leven/ hebben sulcks af gheslagen: Is wederom terstondt vanden Admirael den voornoemden Ellert ghesonden/ dat zy t Casteel souden over leveren op den voorgaenden eysch/ ofte so zy wachten tot de plantinghe van't gheschut/ twelck ghereedt was/ souden alsdan niet te verwachten hebben dan die galge. Dit selfde is wederom af geslaghen/ seggẽde dat zy luyden den Koningh eenen eedt ghedaen haddẽ/ dat zy sonder reden sulcken Casteel niet op gheven en konden

Den selfden nacht wirdt de baterye ghemaeckt/ ende metten dagh/ te weten den 20. twee stucken in ghehadt. Die vant Casteel dit siende/ hebben smorghẽs een vreed vaen uyt ghesteken/ eñ versocht ofter twee van haer persoonen mochten mondelick metten Generael spreecken om te appoincteren/ twelck haer geconsenteert wirdt/ ende hielden bestandt metten anderen. Middeler tijdt zijnder seven stucken in die baterey gheplant.

Den 21. smorghens/ hebben wy met appoinctement het Casteel ghekregen/ eñ het volck ghevanghen/ midts conditie datmen haer luyden souden verrantsoeneren een yder nae zijn vermoghen.

Den 22. dito/ ghesonden 200 mannen nae het tweede Casteel/ gheleghen ontrent een ure gaens vande stadt/ aende noordt zyde/ dã die vant Casteel hebben door vreese de vlucht ghenomen/ ende daer op ghevonden drie metalen stucken/ hebben dat stracks beset, ende int scheyden verdestrueert.

Den 23. is den Capiteijn van d'Artillerye/ eñ Capiteijn Loe ghecommitteert om int landt te reysen/ sulcks dat zy den selfden dagh met twee paerden/ die den vyandt sondt/ zijn heenen ghereden/ want de vyandt sulcks selfs versochten. Zijn van gelijcken twee vanden vyandt by dẽ Generael in de plaets gecomen.

Nu daer int landt comende/ hebben zy gevonden een troep van ontrent 600. man al naeckt/ met roers over haer schouders/ uytghesondert ontrent 40. Portughesen die daer waren/ welcke Portugesen altemael een leelike gedaente hadden van ongesontheyt. Op dit voorseyde eylandt zijn insonderheyt veel Swarten dat al Slaven zijn. Daer zijn eenighe van dese Portugesen/ die 150. Slaven hebben Het is daer niet sonders/ dieder niet 3. ofte 400. en heeft.

Den selfden dagh aen beyde zyden wederom getrocken/ op conditie datmen

sanderdaeghs

ſanderdaeghs van beyde zyden weder comen ſouden.

Den 24.zijn de voorſeyde Capiteynen weder hen ghereden / ende zy hebben met den Heer Generael ghesproken van tgheen waerom zy int landt reden / eñ ontrent drie uren daer nae wederõ comende / om den Admirael rapoort te doẽ/ hebben zy hem doot ghevonden / weynigh denckende van zijn sterven : want doen zy leſt met hem ſpraken/was zijn ſieckte anders niet dan dat hy ſwackachtigh was/ende hadde gheduert twee daghen/ doch gaende ende ſtaende. Over ſulcks heeft hy hem een ader in zijnen arm doen ſlaen/ ghelaten zijnde/hem qualick ghevoelde/heeft gheſproken tot die daer ontrent waren:Deſe ſiecte taſt my al wat ſwaer aen/ende heeft hem in zijn cleederen op zijn bedde geleyt/legghende/heeft hem terſtont na die doot geſtelt/ is heel ſtille ende ſoetelijck ſonder yets te ſpreken inden Heer ontſlapen. Den ſelfden avondt hebben eenige Capiteynẽ hem gekiſt/ende laten verluyden/ datmen den Generael in Zee ſouden werpen/om oorſake dat het byden vyandt niet te ruchtbaer ſoude wordẽ/waer wy hem begraven wilden/ghelijck wy hem oock ſtracx in een Jacht ghebrocht hebben/ende met hem vant landt afgeroept/ ende ontrent midder nacht weder aen landt gecomen/ende hebben hem ſtillekens begravẽ in die ſtadt op S. Thome,in een burghers huys/ is daer na(met alle die daer ſtonden)afghebrandt.

Aengaende van het tractaet om te rantſoeneren het Caſteel / die ſtadt ende Kercken/en werde niet in ghedaen/ want haer upterſte bot was niet meer dan 10.duyſent Portugeſche ducaten.

Den 25.ſavonts/hebben wy een trence in die ſtadt ghemaeckt.

Den 27.die ſtucken uyt die batery in die trence gebroght/terſtout hebben wy ons volck binnen die trence ghelogeert.

Den 28.hebben die Spaengiaerts in de voorabondt de ſtadt in drie plaetſen aen brandt gheſteken.

Den 3.November heeft ons volck een uytval ghedaen/ niet dan om brandt te ſtichten int landt.

Den 4.hebben wy ons volck gheſcheept/ ende die ſtadt voorts heel verbrant.

Het gheſchut dat wy veroverden opt eerſte Caſteel/ waren 21. metalen ſtucken/ ſo groot als kleyn.

Inden eerſten twee dubbelde Cortouwen/ſchoten yder 57.pondt yſers/woeghen yder 10000. lb.

Noch 10.metalen ſtucken/weghende d'een door d'ander 3300.

Noch neghen metalen baſſen/waren meeſt al van roodt coper.

Noch zijnder eenighe metalen baſſen/ met een party yſere gotelinghen inde ſtadt ghevonden.

De goederen uyt de ſtadt/ waren eenighe duyſenden kiſten met Suyker / eñ een groote menigte van zeer groote Olyphans tanden/zeer veel Wolle eñ Zyde Lakenen/oock ander ſtuck goederen.

Item veel andere plunderagie/ met alle de clocken.

Item vonden daer op de Reede twee vol gheladen ſchepen met ſuijcker/ elck zijnde groot ontrent 90 laſt. Int eene ſchip was een ſtuck gheſchuts geborſten/ van 10000.lb.roodt coper/van meeninghe zijnde tot Liſboen te laten vergieten.

Den 5.zijn wy tſeijl ghegaen/ al die ghevangheus vant Caſteel waren gherantſoneert/uytgheſept die Goeverneur vant landt / die hebben wy mede ghenomen/ende gheloopen naer de Caep de LoupesGonſalues.

Den 7.is Capiteijn Cloper gheſtorven/ ende was Vice-Admirael.

Den

HEt Eylandt S. Thomæ, is een Eylandt gelegen recht onder de linie Equinoctiael, bynae geheel ront in gedaente/ groot inden Diametro ontrent 15. duytſche mylen/ in midden deſes Eylands is eenen ſeer hooghen Bergh/ met vele Boomen beſet/ boven eñ tu[illegible]ſchen de welcke gheduerichlijck eene druppende Wolck is/ die ſo veel waters geeft dat ſy het ommelegghende Landt geheel vochtich maeckt/ ende wonder bequaem om Suycker voort te brenghen/ waer door dit Eylandt ſo overvloedich in Suycker is. Dit Eylandt is meeſt bewoont van Moorẽ die het Suycker gade ſlaen ende vergaren. Daer is maer een Stedeken genaemt Poroaſan. De Lucht is hier wonder ongeſont/ waer door de uyt-lantſche natiẽ die hier woonen ofte comen by nae alle acht daghen met Cortſen ghequelt zijn/ eñ vele volcx dagelicx verlieſen. In dit Eylandt waſt geen Coorn noch Wijn/ die principale ſpijſe der Inborgerẽ is/ eene wortel genaemt Igname, ende haren dranck is water oft Wijn van Palmboomen/ hier in zijn vele Boomen/ maer weynich die vruchten draghen. Sy hebben vele Vogelen vañ diverſchen aert/ ende ſeker vreemde gedierten/ als Zibetcatten/ ende inder Zee ontallijcke Walviſſchen.

Den 8. is Broer Jansz. inde plaets van hem ghemaeckt Vice-Admirael.
Den 29. smorghens vergaderinghe in die Vlote ghehouden / eñ is ghesloten om voorts nae huijs te seylen: want ons waren doē inden tijdt van twee wekē/ dat wy van S. Thome gheschepden waren/af ghestorven duysent/ende ontrēt 32. ofte 33. persoonen/ende lagen noch meer dan duysent cranck/ sulcks dat wy nauwelicx onse scheepen konden regeren / wesende doen by zuyden de linie Equinoctiael ontrent een graedt: ende van S. Thome om die west ontrent 180. myllen/namen onsen coers n. w.
Den 30. al den dagh gedreven / is doen byden Krijghsraedt geordineert/ datter ses schepen met een Jacht na Bresilien gaen souden/om te sien of zy eenige schepen vande Zee halen konden/ende waren Capiteijn Broer van Medenblic Admirael/ Capiteijn Liefhēbber van die Maes/ Capiteijn Cat van Horen. Capiteijn Hart mā van die Maes/ Capiteijn Albert Jan Korr. Capiteijn Andries uyt de Maes/ Het Jacht van Joncker Pieter Verdoes uyt de Maes/ ende zijn den 30. van ons gheschepden.
Den 7. die dagh nu vergaderinghe gehadt / ende alsomen die Soute eylanden niet beseylen conden/ door dien datse te Noordelick van ons lagen/ datment voort over hebben laten staen ten naesten by nae die Vlaemsche Eylanden: wy hadden ontrent die hooghte van 13. graden
Den selfden avondt/als wy saten en aten/ vraeghdē de Capiteijn oft wy geenen verschen visch hebben en souden / worden gheandt woordt neen / dan God sandt ons een vlieghende Visch / ende viel dicht by ons neder daer wy saten en aten/ende was so groot als een ghemeen Schellevis / eñ om dat God almachtigh ons die Visch soo miraculeus sont/ soo hebben wy ghestempt/ dat hem die Kock stracks soude braden/ eer de Visch schoon ghemaeckt was / sont God de Heer noch een/ eñ viel tegen een stoel aen/ daer wy aen die tafel saten.
Den 16. isser vergaderinghe ghehouden/ ende die schepen laghen op de ly.
Den 20. ghesien smorgens vroech een vreemt seijl/ maer en hebben tselve niet connen becomen/ ende was het eerste seijl dat wy op de wederom reijs ghesien hebben/was stil ende moey weer.
Den 22. op de ly gheleghen/ om die 11. schepen in te wachten/ meynende dat zy noch achter waren/ maer niet vernomen.
Den 23. smorghens weder sterck gheweest 25. schepen / de wint verhief hem hoe langher hoe meer.
Den 24. smorghens niet stercker dan onder ons vier schepen.
Den 25. voor wint afgheloopen nae 3. schepen die inde ly van ons waren/ eñ waren van ons compaengie.
Den 31. doen zijn wy sterck gheweest 5. schepen.
Den eersten Februarij zijn wy alleen gheweest / ende also by ghehouden tot den 6. toe/ doen ghevonden een Enghelsman die een Barck ghenomen hadde/ sulcks dat die Enghelschen daer op waren/ door dien dat haer eyghen schip gesoncken was/ welcke Enghelsche in 6. daghen gheen dranck ghehadt hebben/ sulcks dat wy haer water en Wijn deden.
Den 10. gedrevē in groot perijckel des doots/ so't God niet en hadde versien.
Den 14. is in Pleymouth ghecomen/ het schip/ ghenaemt den gulden Leeu/ ende hebben doort sterven verloren 111. mannen. Acht daghen daer na is den Oraengie boom daer in ghecomen het schip vanden Admirael / ende had over boordt ghewoorpen 120. van 150. man / sulcks dat zy noch int schip hadden

ses ghe-

ses ghesonde persoonen/die rest sieck.

In Engelandt heeft den Leeu eñ dẽ Orangie boom/versch volc opgenomẽ.

Den 1. Martij tseijl ghegaen/ eñ den 9. ist schip int Tessel ghecomen/ also dat de schepen so voor als na ingecomen zijn met weynig volcks/en grooten storm.

Aengaende die groote sterfte die wy ghehadt hebben/is eensdeels/datter een groote hetten ende ongheSonde lucht op S. Thomæ is/ alsoo dat het recht onder de Linie Equinoctiael leyt / soo datter veel ghestorven zijn van heete coortsen/ diemen daer krijght met pijn int hooft / door die hette van die Sonne / in drie ofte vier daghen gesont ende doot/ende wordt daer genaemt La Madorre, hebben by experiencie bevonden/aen ẽ die hastigh was gestorven/dat al zijn smeer vant gantsche inghewant was gesmolten/ende lach byden anderen int hangen van zijn buijck gelijck water/dit snyden gheschiede/om datter veel waren die in den buijck claeghden. Sommighe gaende/ staende sonder te konnen mercken van groote sieckte/zijn buyten haer verstandt ende rasende gheworden/also dat vier man met een genoech hadden te doen om te houden/tot dat sy doot waren. Dese rasernye causeert door de groote hitte der Sonnen/die het breijn int hooft beroert maeckt.

Veel zijnder oock ghestorven/dat zy te veel van die swarte suycker nuttighden/ende van die groote Kock-noten/ welcke veel sop als soet Nuy van binnen hebben/dat zy oock gulsigh droncken/waer vã men stracks die loop creegh/gelijck van die swarte suyker/terstondt vollighter die bloedtgangh nae/sulcx datter veel aen die bloedtgangh ghestorven zijn.

Veel hebben haer oock versuymt/dat zy snachts ginghen legghen inde Mane schijn op die aerde neder/om die coelte wille/ dwelcke daer een fenynigh ongesondtheyt gheeft/in sonderheyt alsmen slaept.

Eenighe hebben haer te buyten ghegaen met die Swartinnen/ eñ haer daer mede vermenght/dat oock veel het leven gecost heeft/ want sijn so heet van naturen/ dat zy onse natie heel contrarye zijn / ende niet by een menschelijcke nature gerezent magh worden. Laet daer ẽ inwoonder hẽ met een vrouwe vermẽgen/al ist een blancke vrou/eñ sanderdaegs een aer laten/ so moet hy sterven al waert een Koningh van zijn hals.

Voort zijnder veel gestorven van schuerbuijc / dwelcke gemeen vuert op lange reysen/insonderheyt doen wy quamen t'halver Zee/ op 45. ende 46. graden/ want het doen kout worde / ende die siecken en konden niet verdraghen / soo dat wy daer ẽ bylegger cregen van vijf wekẽ/eñ veel volcks in die tijt storven. Somma dat wy gissinge maken van ontrẽt 1800. doden diet schuerbuyc hadden/doẽ wy op dese voorsz. hooghte quamen/eñ was opten 6. Januarij 1600.

Het is niet te verwõderẽ dat wy veel volcr verlozen hebben door dese voorsz. siectẽ/dewyle dit die Portugysen (die ẽ heeter cõplectie hebbẽ als wy doẽ door dieẽ zy onder eenẽ warmeren clima geboren zijn) ooc door de selve/ontallic volck verloren hebben/also onder ander getuygt Americus Vespucius, die niet alleen getuyght vãde ongesonde lucht deses eylands: maer ooc dat het selsaem is/datmen aldaer een Europische man soude vinden met grijs hayr / ofte oock oudt zijnde boven die 50. jaren. De Portugesen meenen dat dese sieckte meest haren oorspronck nemen/ door dien dat onse Europische natien te dickmael drincken om haer te vercoelẽ/eñ dat sonder etẽ/ende principalijcken om datter weynigh windts is/ waer duer de lucht te meer wordt gheinfecteert.

FINIS.